

OPGRAVINGEN TE WIJK BIJ DUURSTEDE

In de nabije toekomst zal Wijk bij Duurstede uitgroeien tot een grote stad met ongeveer dertigduizend inwoners. De uitvoering van de uitbreidingsplannen is reeds begonnen en in de loop van enkele jaren zullen alle thans nog toegankelijke terreinen, welke sporen van de vroeg-middeleeuwse handelsnederzetting Dorestad bevatten, bebouwd worden.

In 1967 daarom door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort een opgraving ondernomen die in februari van 1968 werd voortgezet. De opgraving geschiedt aan de zuidzijde van het terrein, genaamd De Heul, en in de aangrenzende boomgaard ten westen van de weg Wijk bij Duurstede-Cothen. Hier is tot nu toe een oppervlak van ongeveer 300 x 60 m. onderzocht door middel van oost-west gerichte rijen opgravingsputten, die elk 20 x 40 m groot zijn.

Voorlopige resultaten:

De oudere opvatting, dat op De Heul een omwalde Karolingische curtis aanwezig was, werd niet bevestigd. Deze opvatting bleek gebaseerd op de aanwezigheid van sub-recente sloten, die dezelfde richting hadden als de nog bestaande verkaveling. Een vermoedelijk 12de eeuwse boerderij met bijbehorende ronde spijker had reeds dezelfde (o.w.)-richting.

De bewoningssporen, welke van het oude Dorestad afkomstig zijn, hebben enigszins afwijkende richtingen. De richting van de sporen in het oostelijk gedeelte van het opgegraven terrein, direkt achter de Cothense weg is verschillend van die in het westelijk deel.

Hier in het westelijk deel zijn enkele duidelijke huisplattegronden waargenomen. Het waren grote, rechthoekige huizen van 6 à 9 x 16 à 25 m. De lange wanden zijn soms enigszins gebogen. Twee waren vergezeld van een spijker, bestaande uit twaalf palen. Dit wijst op een landelijk karakter van dit deel van de nederzetting. Verder komen naast de huizenrijen kuilen en waterputten — meestal gemaakt van grote wijnvaten — voor.

In de uiterste zuidwesthoek van het opgravingsterrein zijn vier of vijf ovale paalzettingen gevonden.

Karakter en structuur van het gedeelte van de nederzetting direkt achter de Cothenseweg op het eigenlijke Heul-terrein zijn nog onduidelijk. Het aantal kuilen is hier bijzonder groot. De waterputten vertonen hetzelfde beeld als verder naar het westen; duidelijke huisplattegronden zijn echter nog niet gevonden.

De indruk van het ogenblik is, dat het tot nu toe opgegraven gedeelte een onderdeel vormde van een grote nederzetting, welke over een lengte van meer dan een kilometer en met een breedte van meer dan 350 meter de zuidelijke oever van de vroeg-middeleeuwse Rijn volgde. De nederzetting was waarschijnlijk uit verschillende eenheden samengesteld.

De vondsten dateren voor het overgrote deel uit de achtste en vooral uit de negende eeuw. Het zijn voornamelijk scherven van verschillende soorten Karolingische draaischijf-ceramik en verder van met de hand gemaakte kogelpotten uit de achtste en negende eeuw.

Enkele scherven voor Romeins aardewerk en fragmenten van Romeinse dakpannen komen secundair in de sporen van Dorestad voor. Het gevonden middeleeuws aardewerk behoort bij bewoningssporen, welke jonger zijn dan Dorestad.

(Nieuwsbulletin Kon. Ned. Oudh. Bond)

NIEUWE PUBLICATIES

A. J. van de Ven, Nieuwe vooruitzichten voor het Oud-katholiek Museum. In: *De Oud-katholiek* 1968 (als overdruk 16 blz.).

Dat het Oud-katholiek Museum te Utrecht in de Mariahoek wat weggescholen ligt, is niet verwonderlijk als men bedenkt, dat het ingericht is (1928) in de oude schuilkerk van St. Gertrudis, die zelf c. 1645 verbouwd was uit het woonhuis van een kanunnik. De totstandkoming is vooral te danken geweest aan de toenmalige pastoor van de kerk, E. Lagerwey, die er tot 1942 ook beheerder van geweest is. Na hem werd het beheer „voorlopig” opgedragen aan de schr. van het artikel, dr. A. J. van de Ven.

Het gebouw, in 1914 verlaten voor een nieuwe St. Gertrudis aan het Willemsplantsoen, heeft niet alleen betekenis voor de Oud-katholieken, maar ook als type schuilkerk. Het staat dan ook op de monumentenlijst en zal te eniger tijd de nodige restauratie ondergaan.

De inhoud van dit kleine kerkelijk museum strekt zich van de albe van St. Bernoldus († 1054) en de z.g. hamer van St. Maarten uit tot kerkelijke gewaden en zilver, kanten, gravures en devotionalia. Het in zijn soort interessant museum is echter door gebrek aan financiën en afwezigheid van een kunsthistorisch geschoolde staf, al te statisch geworden is en maakt ook door de wat verwaarloosde toestand van het gebouw een enigszins armelijke indruk.

In deze moeilijke situatie zal nu verandering komen. Niet door verbouwing of reorganisatie ter plaatse, maar door overbrenging naar het Catharijneconvent, waarin, naar reeds vaststaat, ook twee andere kerkelijke musea, het Aartsbischoppelijk museum van Utrecht en het Bisschoppelijk museum van Haarlem bijeengebracht zullen worden.

Als een uiterst belangrijke factor om tot deze stap te komen, noemt schr. „de verbeterde, ja totaal veranderde verhouding tot onze rooms-katholieke medebroeders sedert het tweede Vaticaans Concilie, die ook op dit terrein is kunnen doorwerken”. Meer nog dan het bijkomstige museale gevolg, is de klimaatsverbetering tussen twee verwante kerken een reden tot verheugenis.

Worden de voorwerpen uit het aartsbischoppelijk en het haarlems museum doorengemengd, met vermelding van hun herkomst, voor die van het Oud-katholiek museum is een zelfstandige opstelling in de nieuwe combinatie gegarandeerd. Het over een en ander gesloten contract is 13 december 1967 door beide partijen ondertekend. „Weliswaar zal de uitwerking der plannen nog geruime tijd kunnen vorderen, maar als de definitieve behuizing gereed zal zijn, zijn er voor de uitvoering geen beletselen meer”.

v. C.